

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
SUNUŞ	11
İÇİNDEKİLER.....	15
KISALTMALAR	21
GİRİŞ	23

BİRİNCİ BÖLÜM

SAĞLIĞIN HAK OLARAK TANINMASI VE KÜRESELLEŞMESİ

I. SAĞLIK HAKKININ TEORİK TEMELLERİ	31
A. Sağlık Kavramı, Tanımı ve Çerçevesi.....	31
B. Sağlığın Sosyal Hak Olarak Gelişimi	34
C. Sağlık Hakkının Amacı: İnsan Onurunun Bir Parçası Olarak Sağlık	41
II. SAĞLIK HAKKININ KAPSAMI	45
A. Sağlık Hakkına İlişkin İlk Yasal ve Anayasal Düzenlemeler	45
B. Sağlık Hakkının İçeriği.....	50
1. Sağlık Hakkının Unsurları.....	55
2. Sağlık Hakkının Negatif Boyutu	57
3. Önleyici ve Koruyucu Sağlık Hakkı.....	58
4. Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı	58
5. Hasta Hakları	59
C. Sağlık Hakkının Özel Özneleri	59
1. Kadınlar	60
2. Çocuklar	61
3. Engelliler.....	63
4. Göçmenler.....	64
D. Sağlık Hakkının Yükümlüleri	65
1. Devletin Yükümlülüklerinin Üçlü Tipolojisi.....	65
a. Saygı Duyma Yükümlülüğü.....	68
b. Koruma Yükümlülüğü.....	69

c. Yerine Getirme Yükümlülüğü	71
2. Devletin Sağlık Hakkı Kapsamındaki Yükümlülüklerini Aşamalı Olarak Yerine Getirmesi	75
3. Üçüncü Kişilerin Yükümlülükleri	80
E. Devletin Sağlık Hakkı Kapsamında Bulaşıcı ve Salgın Hastalıkla Mücadele Yükümlülüğü	87
III. KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE SAĞLIK HAKKI VE KÜRESEL SAĞLIK	100
A. Küreselleşme, Neoliberalizm ve Sosyal Devlet Bağlamında Sağlık Hakkının Dönüşümü.....	100
1. Küreselleşme Sürecinde Sosyal Devletin Dönüşümü.....	100
2. Neoliberal Politikaların Sağlık Hakkına Etkisi	112
a. Sağlık Hizmetlerinin Özelleştirilmesi	118
b. Sağlık Hizmetlerinin Ticarileşmesinin Sonuçları	126
B. Sağlığın Küreselleşmesi: Küresel Sağlık Kavramı ve Sorunları.....	136
1. Küresel Sağlık Kavramı	136
2. Küresel Sağlık Sorunları	140
IV. SAĞLIK HAKKININ ULUSLARARASI HUKUKTA TANINMASI VE KORUNMASI	144
A. Birleşmiş Milletler Sisteminde Sağlık Hakkı	144
1. Birleşmiş Milletler Sisteminde Yer Alması	144
a. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	145
b. Dünya Sağlık Örgütü Anayasası	146
c. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi	150
d. Biyoetik ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	151
2. Birleşmiş Milletler Sistemi'nde Sağlık Hakkının Korunması	152
a. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Kararlarında Sağlık Hakkının Korunması.....	153
i. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin Sağlık Hakkına İlişkin Genel Tavsiyeleri.....	153
ii. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin Dezavantajlı ve Savunmasız Kişilerin Sağlık Hakkına İlişkin Tavsiyeleri.....	156
iii. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin İlaça, Aşıya ve Diğer Sağlık Mallarına Erişime İlişkin Tavsiyeleri	161
b. BM Özel Raportörlük Mekanizmasında Sağlık Hakkının Korunması.....	172

c.	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi Kararlarında Sağlık Hakkının Korunması	179
i.	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin Sağlık Hakkına İlişkin Genel Tavsiyeleri	179
ii.	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin İlaça, Aşıya ve Diğer Sağlık Mallarına Erişime İlişkin Tavsiyeleri	182
B.	Bölgesel Sistemlerde Sağlık Hakkı: Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği	186
1.	Avrupa Konseyi Sistemi'nde Sağlık Hakkı	186
a.	Avrupa Konseyi Sisteminde Yer Alması	186
i.	Avrupa Sosyal Şartı	187
ii.	Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi	189
b.	Avrupa Konseyi Sistemi'nde Sağlık Hakkının Korunması	190
i.	Avrupa Sosyal Haklar Komitesi Kararlarında Sağlık Hakkının Korunması	190
aa.	Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'nin Sağlık Hakkına İlişkin Genel Tavsiyeleri	190
bb.	Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'nin Toplu Şikâyet Usulü Kararlarında Sağlık Hakkının Korunması	192
ii.	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Sağlık Hakkının Korunması	193
2.	Avrupa Birliği Sisteminde Sağlık Hakkı	199
a.	Avrupa Birliği Sisteminde Yer Alması	199
i.	Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı	202
ii.	Lizbon Anlaşması	206
b.	Avrupa Birliği Sisteminde Sağlık Hakkının Korunması	210

İKİNCİ BÖLÜM

COVID-19 PANDEMİSİ, SAĞLIK HAKKI VE DAYANIŞMA

I.	COVID-19 PANDEMİSİ VE SAĞLIK HAKKI	213
A.	Covid-19 Pandemisine Yönelik Ulusal ve Uluslararası Politikalar	213
1.	Dünya Sağlık Örgütü'nün Covid-19 Pandemisine Yönelik Önerileri ve Politikaları	215
2.	Ulus- Devletlerin Covid-19 Pandemisine Yönelik Politikaları	226
B.	Covid-19 Pandemisine Yönelik Politikaların Sağlık Hakkı Açısından Değerlendirilmesi	230

II. COVID-19 PANDEMİSİ SONRASI SAĞLIK HAKKI VE KÜRESEL SAĞLIK	244
A. Covid- 19 Pandemisi Sonrası Uluslararası Sağlık Tüzüğü'nde Yapılan Değişiklikler.....	244
B. Pandemilerle Küresel Mücadelenin Yeni Aygıtı: DSÖ Pandemi Anlaşması'nın Hazırlık Süreci, İçeriği ve Kapsamı	251
1. Anlaşma'nın Hazırlık Süreci.....	251
2. Anlaşma'nın Kapsamı.....	253
a. Anlaşma'nın İçeriği	253
b. Anlaşma'da Yer Alan İlke ve Yaklaşımlar	257
c. Küresel Sağlık Adaletinin Tesisine Yönelik Oluşturulan Mekanizmalar	266
3. Anlaşma'da Öngörülen Rol ve Yükümlülükler	276
a. Anlaşma Taraflarının Rolü ve Yükümlülükleri.....	276
b. Dünya Sağlık Örgütü'nün Rolü ve Yükümlülükleri	293
4. Anlaşma'nın İmzaya Açılması ve Onaylanması	296
5. DSÖ Pandemi Anlaşması'nın Küresel Sağlıktaki Rolü ve Sağlık Hakkına Etkisine Yönelik Değerlendirmeler	297
C. Covid- 19 Pandemisi Etkisiyle Sağlık Hakkına Yönelik Güncel Yaklaşımlar	306
1. Sağlık Hakkının Ulus-Devletlerde Güçlendirilmesi	307
a. Ulus-Devletler Çerçevesinde Sağlık Hakkının İnsan Hakları Boyutunun Güçlendirilmesi	307
b. Dayanışma Temelli Sağlık Hakkı Teorisi	315
i. Sağlığın Ticarileşmesine Yönelik Eleştiriler	315
ii. Dayanışma Temelli Sağlık Hakkı Teorisinin İçeriği ve Kapsamı.....	326
iii. Dayanışma Temelli Sağlık Hakkının Yükümlülükleri	333
iv. Dayanışma İlkesi Perspektifinden Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı.....	334
2. Küresel Sağlık Adaleti İçin Sağlık Hakkının Küresel Düzeyde Etkinleştirilmesi	336
a. Sağlık Hakkının Küresel Düzeyde Güçlendirilmesi İçin Sınır Ötesi İnsan Hakları Yükümlülüklerinin Etkinleştirilmesi	337
b. Sağlık Hakkının Küresel Düzeyde Güçlendirilmesi İçin Küresel Dayanışma İlkesinin Etkinleştirilmesi.....	346
c. Küresel Sağlık Adaleti İçin Yeni Bir Hak Önerisi: Küresel Halk Sağlığı Hakkı.....	368

III. COVID-19 PANDEMİSİ VE PANDEMİLERLE MÜCADELE BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE SAĞLIK HAKKI	376
A. Türkiye’nin Covid-19 Pandemisine Yönelik Politikaları	376
B. Türkiye’nin Covid-19 Pandemisine Yönelik Politikalarının Sağlık Hakkı Açısından Değerlendirilmesi.....	381
C. Covid-19 Pandemisi Sonrası Türkiye’de Sağlık Hakkı ve Pandemilerle Dayanışma Temelli Mücadele	405
1. Türkiye’de Sağlık Hakkının Güçlendirilmesi.....	405
2. Pandemilerle Dayanışma Temelli Mücadelenin Türkiye Açısından Önemi.....	412
SONUÇ	425
KAYNAKÇA	435